

ירושלים, 4.12.39

הבוקר בא אצלי עובדיה (הנשלח אלי על ידי הרב שיסמן²) הוא הנסיחני
שנא סאליו), והציע לי שאזמין את הרב ברלין ושרבטסיין להסביר להם את כל
הקשיים הכרוכים בהרחבת ההנהלה, כי התוצאות יכולות להיות יציאת חברים
מהנהלה והרס הסוכנות. שאמר להם גם את הסכך שעלול להוולד באסריקה,
וזו עלול לגרום לביטול המסיכה שנותנת הסגנית להסורתי. הוא סביר הניסוק
זה - הסדר הכנסתם האסריקאית - עלול להשפיע עליהם.
אמרתי לו שעוד מעט צריך להיות אצלי הרב ברלין ואנסה לדבר אמו.

ב-11:00 בא אצלי הרב ברלין סמוך צורך לסטור לי ידיעות שבגיעו
אליו על המתיחות השוררת כאילו בין הקונסוליה הצרפתית והסוכנות.
אמרתי לו שאני סכיר היסב את הענין, ולדבר יושם לב.
אמרתי, שאני רוצה להשתטס בהזדמנות של שגישה זו לדבר אמו על ענין
הרצנת ההנהלה, שהתחייבתי עליה ביחס לספירא, ועד כמה שהדבר נוגע לי
אסטר בהנסחה, אולם יש גם צד ציבורי הדבר, ואני יכול להעמידו על
הימנות והקשיים הנראים לי מהנסיון להרחיב את ההנהלה בלי הסכם המא-
ציונים באנגליה ובאסריקה.
הרב ברלין יעץ אותי, לבלי שאודיע שהדבר נעשה על פי עצמו,
ליזמין את הועד הראשי של הסורתי, המורכב מ-22 איש, חצים סאנשי
המועל הסורתי, לשיחה לפני ישיבת הועד המועל הקרובה.
קבלתי את הצעתו.

ב-11:30 שב יזוסף מביקורו אצל הנריגדיר ברונסקיל.
הוא מסר לו את עמדת ההנהלה בענין גיוס היחידה.
ברונסקיל הביע את צערו על כך, העריך את עמדת ההנהלה וקבל אותה

באנסלמן.

י' וסוף עורר את שאלת האופציה על אדמת האסיר.
 לפני ימים אחרים היה אצלו פוחסר-אונסי, ועורר את שאלת אדמת
 אחוזת האסיר, אשר במסך שנים אחדות החזקנו באופציה עליה.
 דעתי היתה שיש לקיים את האופציה גם לחבא, אם רק הקה"ל או
 חכרת הכשרת הישוב ישתתפו בהוצאות.

ב-12:00 נפגשתי שנית עם כתבי והררי ב"דוד המלך". השיחה נמשכה
 עד 3:00, בתוך זה גם ארוחת הצהריים.
 הם החלו הפעם מהצעה על פירסום כרוז שסוחר חתום על ידי הסוכנות
 מצד אחד ועל ידי הערבים מצד שני, שיאסר בערך שהיחודים והערבים - נשים
 לנ לתנאים הבינלאומיים - גסרו ביניהם לשכוח את כל הסכסוכים שנעבר,
 ולתת יד זה לזה לסובת הארץ בכללה, וללכת יד ביד עם בריטניה הגדולה
 במלחמתה על שלום עם הדימוקרטיה וחופש לאוסים.
 שאלתי:

א. מי יחתום מצד הערבים?
 ב. מה היא הכוונה של הכרוז הזה?
 נשאנו נחתום על דבר מה, נחתום רק אם נדע על מה אנו מתחייבים, מה אנו
 מציינים ושאלנו סוכנים לקיים כסאת אחוז את ההתחייבות, שלקחנו על עצמנו.
 זני נרצה גם לדעת למה תחייב הכרוז זו את הצד השני.
 בשאלה אי' שנו תחילה, שיחתמו סריגות ערב.
 אמרתי שלדעתי אין זה מספיק, בלי התחייבות של נציגות פוסטכת
 ערביי אי' לא יהיה לכרוז זה שום ערך, אם בכלל קוצים שלכרוז כזה
 יהיה איזה ערך שהוא.

נשאלתי מי היא הנציגות הזאת?
 אמרתי לדעתי נציגות זו הוא המוסתי ואנסיו.
 אם ענו שאם הסריגות מתחומנה תשענה על המוסתי לחתום גם הוא,
 ואזר לסמעות של הכרוז, פירושו שבתקופת המלחמה לא ייעשה על ידי שום
 צד שום פעשה איבה נגד הצד שכנגד.
 אמרתי למשל אם סריגות ערב או ערביי ארץ ישראל ידרשו הפסקת
 המליה או ידרשו הנסחה מהממשלה האנגלית על הקמת סריגה עצמאית בארץ

ישראל, האם יהיה זה טובן שפעולה זו תחשב למעשה איבה והפרת ההסכם, כי רק בתנאי כזה אני אחיה סוכן לחתום על כרוז כזה.
ענו בחיוב.

כתבי שאל אז אם אני אסכים שלמשך המלחמה לא נוסין לרכוש קרקעות. ענית: לא ארון אפילו על כך. נרכוש כמה שאפשר יהיה, ואותו יין בנוגע לעליה: נעלה את מכסיוסם היהודים שנוכל להעלות בתוך ימי המלחמה, אולם לא נעשה סדרנו איזה מעשה איבה נגד האינסטרסים של עמי ערב. אני אומר שאנחנו עושים מעשים כאלה עכשיו, אולם להלכה אין זה סן הנמוע, שהיהודים יתמכו למשל בטאישות תורכיה להתפשטות בצון סוריה או בצפון עיראק; או נגיד בטאישת של חלוקת עיראק בין תורכיה ועיראק; או נגיד נתנגד לחידוש עזמאותה של סוריה.

חתימתנו על כרוז כזה תאסור עלינו כל פעולה מעין זו, אולם ברוב שתיעשה על ידי הערבים איזו פעולה נגד העליה, הקרקע או בעד הקמת סריגה עברית בארץ ישראל - אנו נראה בזה הפרת ההסכם.
הם הסכיםו לכך.

אסרתי, שאני רואה לחובה להזהיר אותם, שהם עלולים להתאכזב אם הם יבואו לצד השני בהצעה כזאת. לא רק שאין אני סאסין, שהסופתי יתן התחייבות כזאת, יש לי יסוד לפקפק אם אפילו סריגות ערב - ובתוכן טאיים - יחתמו על כרוז כזה, אם זו תהיה טסמעותו. כי ידוע לי שסזכן סטריגה המלחמה ועד לפני ימים אחרים, ואולי גם בימים אלה, הולך ונעשה יתן גדול - לצערי רק על ידי סצרים - על הסכסלה הבריטית שתעשה סיינויים בנסר הלבן לסוכת הערבים, שתתחייב על עזמאות ערבית באיי סיר כחום המלחמה, ואני שואל אותם אם יש להם איזה יסוד לשיחות עם סצרים בעלי ערך ולהניח שהסכסלה הסצרית תחתיים על התחייבות כזאת?
כתבי ענה, שלא היו לו שיחות עם עלי סאהיר או אחרים בעניינים אלה. אין הוא סדבר בשםם ואין הוא סנסיח בשםם שום דבר, אבל אין הוא שותף בספקנות שלי. הוא חושב שתקופת המלחמה היא גורם ססייע להשכנת שלום, ובסצרים אפשר יהיה לסצוא אוזן קשבת לדברים אלה.
אסרתי: אסרי הסאסין.]

כתבי פיתח אז את החלק השני של הפרוגרמה שלו: קואופרציה כלכלית, תרבותית וסוציאלית.

אמרתי באשר לקואופרציה הכלכלית כבר ביררתי אתמול, שעם ששירת יסוד של עבודה עברית, הריני בעד קואופרציה כלכלית עם הפועל הערבי, ביחוד בין הפועל הערבי והפועל היהודי.

הררי תבע עבודה ערבית במסקי היהודים. וכשאני מזכירתי לו את התחייבותו מאתמול להבטיח עבודה ערבית במפעלי הערבים, אמר שהיהודים צריכים להיות מתחילים בדבר.

אמרתי: לצערי היהודים התחילו בזה כבר עשרות בשנים, ומקיימים את "המסווה" הזאת זה יותר מ-50 שנה, ואף על פי כך זה לא מנע את הפרעות ואת המלחמה נגד היהודים בארץ.

שוב חזרו שניהם על הסענה, שעכשיו הזמנים נשתנו, ושם ישורם כריז כזה יתוקנו היחסים, אולם הם מקבלים את המרינצ'ים שתמורת פועלים ערבים במפעלים יהודים יועסקו גם פועלים יהודים במפעלים ערבים. שוב אמרתי להם, שעלי להעמיד אותם על כל סבך הדבר הזה, ושאני בעצמי איני סומך שהערבים יעשו זאת, אם כי היו מקרים ערבים, אפילו הטובים, העסיקו פועלים יהודים, אבל זה היה באותם המקרים שהפועלים היהודים היו היחידים שיכלו לעשות עבודה זו שהיתה דרושה להם, אולם קשה לי לתאר לעצמי פועל יהודי בפרדס ערבי, אם כי כשק ההדר, שהוא קיים על המכירה באנגליה, אין שום יסוד אובייקטיבי שיצדיק את הנדלי המכר הקיימים בפרדסנות היהודית ובפרדסנות הערבית, ואין להלכה שום מניעה שיעבדו פועלים יהודים בפרדסים ערבים, כשם שעובדים פועלים ערבים בפרדסים יהודים.

הררי - המכיר יותר את המציאות הארצישראלית מכתבי - ושרצה להזמט מהתחייבות שנתן אתמול, שעבודה ערבית אצל יהודים תהיה סותנית בעבודת יהודים אצל ערבים, דרש שאנחנו לא נקפיד על כך שלא נעסיק יותר ערבים מאשר ערבים יעסיקו יהודים.

אמרתי לו: יש לברר אם אתם מדברים על קואופרציה או אתם מדברים על טילנסרופיה או על שותף. יש מקרים שיש לשתף ערבי, ואולי לא נכנע מהכרח זה, אבל שותף אינה קואופרציה. אם אתם מניעים לנו קואופרציה,

הרי זו צריכה להיות פעולת גופלין. אם אתם מתכוונים לפילנתרופיה או לטוחר - אל תשאו את שם הקואופרציה לשוא.

אמר כתבי: גם במצרים אנו נוהגים ככה. נתן לדוגמא חברת סניות יהודית שנוסדה במצרים. כל ההון היה יהודי, אולם הם פנו למצרי חטיב: מסלוב-פשה, שהונו עולה פי כמה על ההון הכללי של כל השותפים היהודים, והציעו לו להיות יו"ר החברה, אם כי הוא סתתף רק בהון סמלי בחברה, כי הם הצבו שראשותו בחברה תהיה לברכה על ידי מעמדו בחברה הסגוית ועל ידי הטעתו על המסלת.

אמרתי: אני מבין את התנהגותכם זו במצרים, אבל אנחנו היהודים בארץ אין אנחנו רואים את עצמנו כיהודים במצרים, אפילו לא כיהודים באנגליה, אלא כמצרים במצרים או כאנגלים באנגליה. אם יש צורך לקנות איזה ערבי, אולי נעשה זאת, אבל אם ההצעה היא על קואופרציה יש לדבר עליה רק אם היא קואופרציה של שני הצדדים בהתחייבויות שוות ובזכויות שוות.

הרי טען שוב שאנחנו עשירים יותר, מפותחים יותר ועלינו

א. לעשות את הצעד הראשון,

ב. עלינו להכניס יותר מאשר הערבים.

אמרתי: אני לא אעמוד על המקם, ואהיה מוכן שאנחנו את חלקנו אנו נקיים ביד נדיבה, אולם בתנאי שהערבים יתנו את חלקם המינימלי.

הרי ניסח את הדבר באופן מוצלם: היהודים ימלאו את חלקם ביד

נדיבה והערבים יעשו את חלקם ביושר לב.

אמרתי שאני מקבל נוסחא זו.

כתבי עבר לשאלת הקואופרציה התרבותית, על הצורך שנבתי הספר

היהודיים ילמדו ערבית והדור הצעיר היהודי ידע לדבר בערבית שוטפת.

הביא לדוגמא את הנוער היהודי במצרים, שאם כי הוא מתחנך בבתי ספר צרפתיים ואנגליים שולט בשפה הערבית ועל ידי כך יש קורבה ביניהם ובין המצרים.

אמרתי: אם כי איני מקבל את ההנחה שהשימוש או ידיעת השפה מביא

תמיד להתקרבות, לדוגמא שלטון היהודים בשפה הגרמנית לא הצילף אותם

מימי הנאצים, אולם איני חולק על הצורך שהדור הצעיר היהודי בארץ ילמד

את השפה הערבית, אולם שוב בתנאי של הדדיות: שבכל בתי הספר הערבים

יבנו ערבית והנוער הערבי ידע לדבר ערבית שוטפת.

כתבי הניע אז קואופרציה במעולה הסוציאליזם. למשל יש עכשיו הרבה מחוסרי עבודה בארץ והרבה מחסור, המסעלה הסגורה הקציבה עכשיו 25,000 פונט בשביל הסובלים הערבים בארץ, אילו היה ועד ערבי-יהודי שותף ויוצר קרן שותפת לניוע, היתה המסעלה הסגורה יכולה למסור את ההקצבה שלב לועד הסגור. מובן סאליו כתנאי, שגם היהודים, בייחוד יהודי אמריקה, יאספו כסף וימסרו אותו לועד זה.

אמרתי: אם כי אני מספק מאוד, אם הערבים - בייחוד ערביי חו"ל - יתרמו כספים לטובת הסובלים בארץ, והראיה של הקצבת מסעלת סגורה אינה ראייה משום שזו יותר הקצבה פוליטית, אולם אני מסכים בפרינציפ לעזרה שותפת בין יהודים וערבים בתנאי שגם התרומות תהיינה שותפות ליהודים ולערבים, וגם העזרה תהיה שותפת, אם כי טוב אני מספק אם סגור הערבים הדבר הוא מעשי.

מוך כדי השיחה נכנס לחדר בחור של הוצג לפני, אבל שמתוך התנהגותו ראיתי שהוא אינטימי עם שני בני השיחה שלי, ושהוא גם מכיר יותר מהם את המצב בארץ ובארצות ערב. יש לו יותר גישה ריאליסטית לדברים, והוא רואה את עצמו לסופחה גדול בענייני ערב. סגור כינוי לכינייהם צרפתית, מדבר גם אנגלית טובה, אם כי באקצנט אמריקאי, מדבר גם עברית צחה, והיה תמוה בעיניי שבלי רשותי ובלי ידיעתי הוכנס לשיחה איש זה, שאפילו לא הוצג לפני. אבל יתכן שמארחי חסבו שאני מכיר אותו. לאחר השיחה התברר לי, שזהו יוזסוף ליוואי, הכתב של "ניו-יורק-טיימס" באגוד, בחור יהודי מצפת, שונא ציון, מקורב לערבים ויש אומרים גם לבולשת הערבים.

בחור ^{זה} צ'אטא, מוך השיחה, לנלג לדעת חבריו שהסופתי יתכן שיחתום על מין כרוז כזה, אולם הוא חלק על דעתי שאמרתי שמדינות ערב, בין שהן מסכימות בלבן לסופתי ובין שאינן מסכימות, לא תעשינה בענין ארץ-ישראל שום צעד בניגוד לדעתו של הסופתי, וסען - בהעמדת פנים של בקי בעניינים ומניסיון של מדינות ערב, שאמנם זו היתה העמדה של המדינות מקודם, אבל מסעיו נשמנה המצב, והן עלולות לעשות צעד גם בניגוד לסופתי.

הוא לבסוף מסכים שאין להניח שגורי ששה יחתום על כרוז כזה בניגוד לסופתי ובניגוד לדעת מנהיגי ערביי א"י, אבל שני היהודים הסגורים שלי לא חלטה דעתם ואסרו: במקרה זה תחתום מסעלת סגורה לבדה.

אבל הקשיתי: מה בצע בחתימת המסמלה המצרית, אם לפתרת יוסיף הסופתי או יוסיף גורי ששה להלחם נגד עליה יהודית או יוסיף ללחץ על אנגליה להחיש על הכרזת עצמאות איי, ובמקרה כזה גם אנחנו נצטרך לסגור על כל חומש פעולתנו ולעשות סדרנו אנו מה שנראה לנו לטועיל.

הם הסכימו שבמקרה כזה ההסכם ייבטל, ואף על פי כן עסרו על זה שיהיה ערך לזה ליצירת אתמוספירה טובה יותר.

יוסף ליוואי גם העמיד אותם על הנאיביות בחשבם, שיתכם הדבר ערבים יכניסו טועלים יהודים למשקם. יותר מזה - הוא אמר - שבכל אינו טאפין שיש אמטרות לאיזה הסכם יהודי-ערבי בארץ, כי הסקידות הארץ-ישראלית לא תרשה זה בסום אופן, אם כי המסמלה באי סעסידה שנים כאילו היא רוצה בקואופרציה יהודית-ערבית, והנציב העליון כבר נאם פעמים בדאדיו על הצורך לשכוח כל הניגודים ההודיים ולחדש פעולה בשם הכלכלי, הרי לאחר שמסלחם יהודים ערבית חוטיעה לפניו בדבר הקלות למסק ההדר, לא נקמה המסמלה אצבע, כי לא רק שאין היא רוצה לסייע להתקרבות יהודית-ערבית, אלא תעשה סדרה הכל כדי לסנוע את ההתקרבות.

שני המצרים שלי לא נפל לבם, והוסיפו להסביר שאף על פי כן חשיב כל גסיון של התקרבות, ובדבר זה הם הסכמתי אמת, אם כי העירייתי להם שאין זה גסיון ראשון, כי אנו עושים נסיונות כאלה בלי הרר בטטך רדנה הרבה שנים.

בחלק השני של השיחה דברנו על עתיד הארץ ועל עתיד היהודים בארץ, על כמות היהודים שהארץ יכולה לקלוט, על גורל היהודים שייסארו בצולה ועל היחסים שיהיו בין ארץ ישראל היהודים והארצות הסכנות.

מדברי כתבי היה ברור שמה שמעיק על לנו הוא - גורל יהודי מצריים מעילול להפגע אם בארץ ייסמן הסיכסוך היהודי-ערבי.

שאלתיו: כמה יש לכם יהודים במצריים?

שבעים אלף - ענה.

אמרתי: במקרה "הכי רע" נעביר את כולם לאי וכך נשתור את שאלתכם.

כתבי אמר, שהוא ציוני לא פחות מפני, אולם יש צורך בשלום יהודי-

ערבי.

אמרתי לו שאני שם לסמוע שהוא ציוני כסוגי, אבל אני יכול

להבטיחו שאני להוט אחרי שלום יהודי-ערבי לא פחות מסנו, אבל שלום לא של יהודי-חסות ועם שליט כמו בסצרים או באנגליה או ארץ אחרת, אלא שלום בין שני עמים, שכל אחד ^{מקובל} לו סמרה לעצמו ועומד ברשות עצמו. לבסוף בקש ממני לסדר תמצית השיחה לשם זכרון למען שיהיה להם לאור בשיחותיהם בסצרים עם אנשי הממשלה. הזמנתיים לבקר במשרדנו ולפנות ערב בילו כחצי שעה במשרדי הסוכנות.

בשעה 4:00 באה אזלי גב' גינזבורג: אשה ארית, מדברת עברית, נתינה אישלקית, שדאגתה היחידה היא הצלת יהודי גרמניה. היא שבה לפני ימים אחדים מביקור בגרמניה, היא רוצה לשוב על מנת לחדור לפולין, למען ארגן עליה ילדים ונוער לארץ. "חדסה" סוכנה להקציב את כל הסכומים הדרושים בשביל החזקת הילדים, אם ייסגרו האמצעים הדרושים בשביל עליהם. הבטחתי לה את כל העזרה האפשרית מצדנו.

לפנות ערב בא אלי ג'לוסקא מן התיסנים. מתנהל עכשיו מו"מ בין התאחדות התיסנים ובין הסתדרות העובדים, מצד התאחדות התיסנים הוא, ונגד הסתדרות שפרינצק. המו"מ מתנהל בעצלתיים, והיות והוא יוצר בעוד כסטה שבועות לצאת מהארץ, הוא סנקט ממני להתערב בדבר להחיש את גמר המסכם.

אמרתי לו, שלוערי הרב איני יכול לספל הרבה בעניני ההסתדרות. כשרק תהיה אפשרות אדבר עם שפרינצק ואעזה כל מה שאפשר, כדי להביא את המטא והמתן לידי גמר חיובי.

בא אזלי הרצפלד שחזר מביקור בגנב, יחד עם שטרן, וייץ; רוכל ואחרים.

הם בקרו את אדמות סמילנסקי בסביבות עזה ואת אדמות היהודים בסביבת באר-שבע. לדעתו אין הושבת קבוצה על אדמת באר שבע באה בחשבון. ^{מתוך} צאקא זה יש להעמיד נקודה חדשה על האדמה שאנשי סמילנסקי סוכנים לסכור לקק'ל.

4.12.39

אמרתי לו, שאינני מאמין באפשרות הקמת נקודה. נקודה בנק
צריכה להיות כסה מאות אנשים, ואין להעלות על הדעת שהמסלה תרסה
שתסבול זאת, אולם חדירתנו לסניבה היא היא כל כך חשובה ותכוסה וא
לחכות עד שיוכשרו התנאים להקמת נקודה. יש לשים לב שבכל הנגר אין א
נקודה יסובית אחת, לא של יהודים ולא של ערבים, מחוץ לעיר באר-שבע.
אני רואה את האפשרות המעשית היחידה לפי שעה לחדירה לסניבה היא, על
ידי התישבות בתוך באר-שבע כהצעת טמילנסקי, אם רק אפשר לסגור בתים
לדירה.

לאחר שיחה שניה עם הרב ברלין שלחתי לו בערב לביתו חזמנה
לכינוס הועד הראשי של המזרחי עוד לפני הישגת של הועד הסועל הציוני
שתכנס ביום החמשי בשבוע זה.
חרב ברלין הנטיח לכנס את הישיבה ביום ד' בערב.
